

บทเรียนที่

4

ระบบการ แลกเปลี่ยน

Basic Business

สาระการเรียนรู้

- 1 ความหมายและความสำคัญของการแลกเปลี่ยน
- 2 ระบบการแลกเปลี่ยน
- 3 สถาบันที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยน
- 4 การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

Basic Business

จุดประสงค์การเรียนรู้

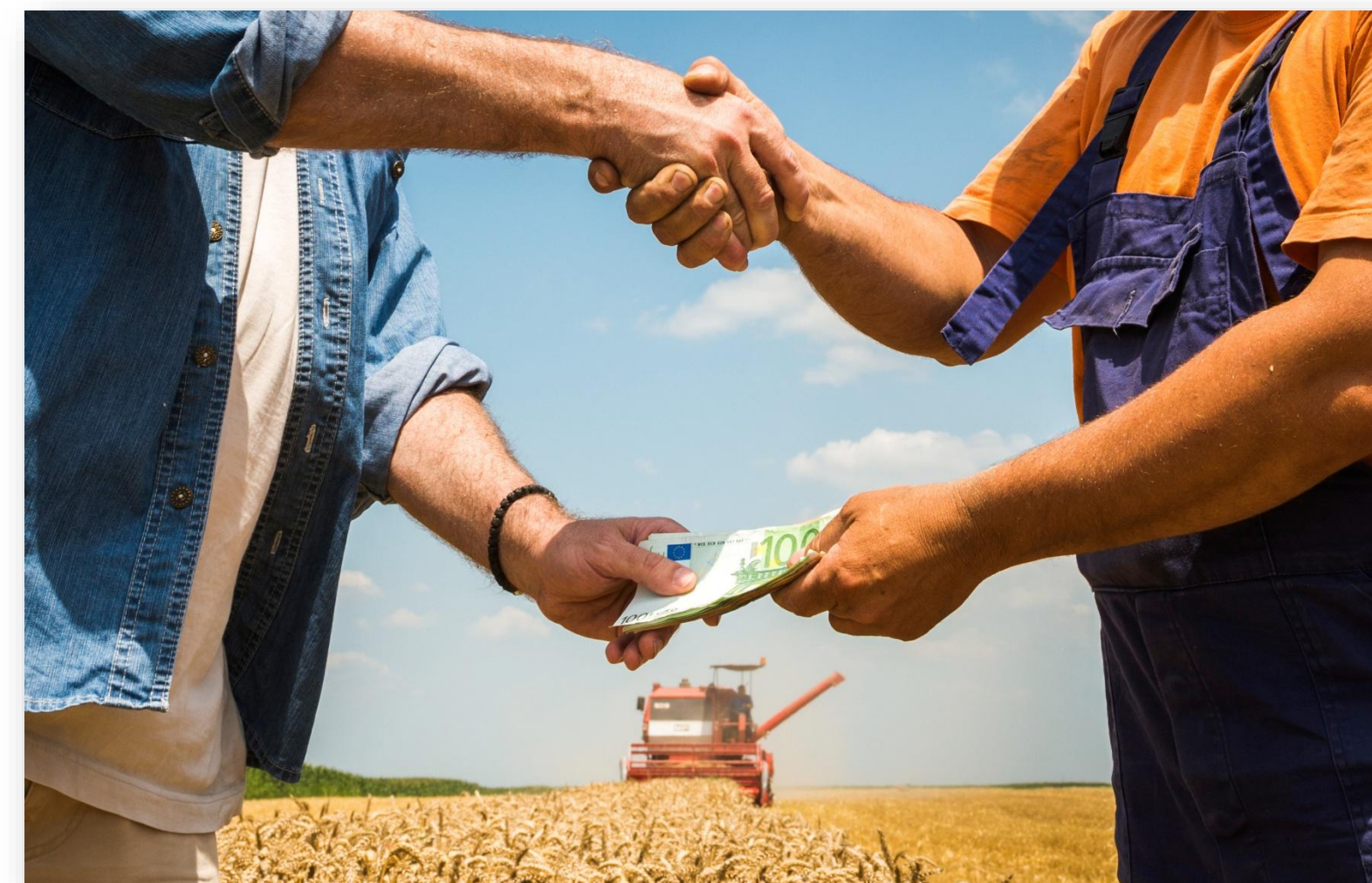
- 1 อธิบายระบบแลกเปลี่ยนได้
- 2 วิเคราะห์ระบบแลกเปลี่ยนรูปแบบต่าง ๆ ได้
- 3 มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนเองตามระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสาธารณะ มีจิตสำนึกรัก
สิ่งแวดล้อม มีจรรยาบรรณ และคุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจ
- 4 ประยุกต์ใช้ความรู้เรื่องระบบการแลกเปลี่ยนในการประกอบธุรกิจได้

1.

ความหมายและความสำคัญของการแลกเปลี่ยน

การแลกเปลี่ยน (Exchange) คือ กิจกรรมการเปลี่ยนกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของของสิ่งของสินค้าหรือบริการ โดยการเสนอสิ่งที่มีหรือสิ่งที่อีกฝ่ายต้องการเป็นการตอบแทน

การแลกเปลี่ยน (Exchange) คือ กระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลทำการเปลี่ยนสินค้าหรือบริการกัน โดยที่แต่ละฝ่ายมีสิ่งที่มีมูลค่าต่ออีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งการแลกเปลี่ยนนี้ต้องเกิดจากการติดต่อสื่อสารระหว่างทั้งสองฝ่าย และแต่ละฝ่ายมีสิทธิในการตัดสินใจว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธข้อเสนอที่ได้รับ (จรัสศรีสว่างวิชาการ, 2554; วีระศักดิ์ ปัทมาสิงห์, 2555)

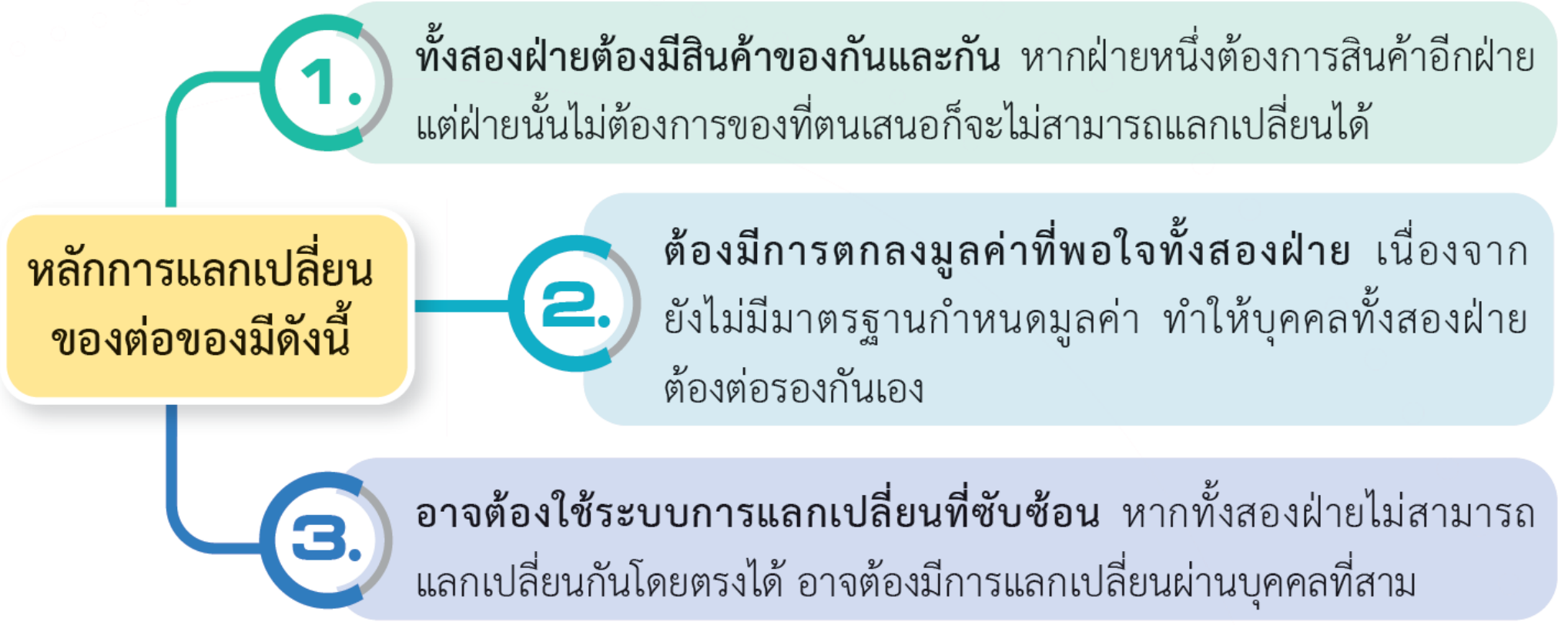

2. ระบบการแลกเปลี่ยน

1 ระบบการแลกเปลี่ยนโดยตรงของต่อของ (Barter System)

ในอดีตการซื้อขายสินค้าเป็นการแลกเปลี่ยนสิ่งของกับสิ่งของโดยตรง โดยเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคน เช่น ชาวนาอาจปลูกข้าวแต่มีความต้องการปลา ชาวประมงจับปลาแต่มีความต้องการข้าว ดังนั้น ชาวนาและชาวประมงจึงแลกเปลี่ยนผลผลิตระหว่างกัน แสดงให้เห็นว่าบุคคลมีความต้องการ ในสิ่งที่นอกเหนือจากที่มีอยู่ก็จะนำผลผลิตของตนไปขอแลกกับสิ่งที่ตนต้องการ เป็นความพึงพอใจระหว่างกัน ทั้งนี้ สิ่งของหรือสินค้าที่สังคมต้องการนำมาใช้เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนจะแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น เช่น หนังสั้ว เกลือ ลูกปัด และเปลือกหอย

2 ระบบการแลกเปลี่ยนโดยใช้เงิน (Money System)

จากการแลกเปลี่ยนในระบบของต่อของมีความไม่สะดวกหลายประการ มนุษย์จึงได้คิดค้นหาวิธีแลกเปลี่ยนในระบบใหม่ โดยมีการกำหนดสิ่งของบางอย่างขึ้นมาเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เรียกสิ่งนั้นว่า เงิน (Money) แทนการแลกเปลี่ยนของต่อของ เป็นที่ยอมรับกันในชุมชนเพื่อใช้ในการชำระสินค้าและบริการ ทำให้การค้าขายมีความสะดวกขึ้น ซึ่งในแต่ละสังคมอาจจะใช้สิ่งใดแทนเป็นเงินก็ได้ โดยเงินตราแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1 เงินที่มีมูลค่าเต็มตัว คือ เงินที่มีค่าเท่ากับราคาของสิ่งที่มาทำเป็นเงินนั้น เช่น เงิน 20 บาทสามารถนำไปซื้อสินค้าหรือบริการได้ หรือนำไปหลอมแล้วขายเป็นแร่โลหะเงินก็ย่อมมีค่าเท่ากับค่าของเงินจะกำหนดตามหน่วยน้ำหนักของโลหะมีค่านำมาใช้เป็นเงิน เช่น กำหนด 1 ดอลลาร์เท่ากับ 23.22 เกรน

3 ระบบการแลกเปลี่ยนด้วยเครดิต (Credit System)

ระบบการแลกเปลี่ยนโดยใช้เครดิต เป็นระบบใช้ความเชื่อใจที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหนึ่งกับอีกบุคคลหนึ่ง ในระยะเวลาหนึ่ง หรือเป็นการที่บุคคลหรือธุรกิจมอบความเชื่อถือและความไว้วางใจให้แก่บุคคลหรือธุรกิจ เพื่อให้รับ สินค้าหรือบริการ โดยยังไม่ต้องชำระเงินหรือการบริการหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งในขณะนั้น แต่มีสัญญาว่าจะดำเนินการให้ในอนาคต

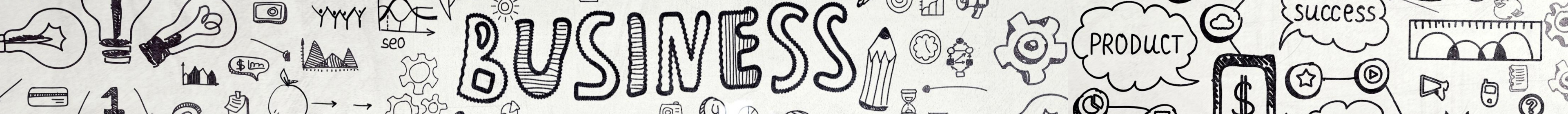
- **เครื่องมือที่ใช้เพื่อการรับเครดิต** ได้แก่ สัญญาปากเปล่า (verbal agreement credit) เอกสารการตั้งกิจการ
- **เครดิตในบัญชี (book credit)** ได้แก่ ใบส่งสินค้าหรือเอกสารขนส่งสินค้า เอกสารการเงิน เครดิต (financial credit) ซึ่งได้แก่ เช็ค ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน สัญญาแลกเปลี่ยน (contract agreement credit) ซึ่งได้แก่ สัญญาซื้อขาย สัญญาเช่า สัญญาเช่าซื้อ
- **ผลตอบแทนอื่น ๆ (Others)** เช่น ซื้อหุ้นสามัญจะมีสิทธิออกเสียงเลือกคณะกรรมการบริษัท และถ้าถือหุ้นไว้มากจะมีโอกาสได้รับเลือกเป็นผู้บริหารซึ่งสามารถกำหนดนโยบายบริษัทได้ หรือสิทธิในการซื้อขายหุ้นใหม่ในราคาพิเศษ ผู้ลงทุนควรนึกถึงผลตอบแทนที่จะได้รับเป็นอัตราที่เปอร์เซ็นต์ โดยคำนึงถึงอัตราเงินเฟ้อไว้ด้วย เพราะมีผลกระทบต่อผลตอบแทนในการลงทุน ดังนั้น ผู้ลงทุนควรให้ความสนใจกับอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง (Real rate of return) มากกว่าอัตราผลตอบแทนปกติ (Nominal rate of return) เช่น การลงทุนเสนอให้ผลตอบแทน (Nominal rate of return) 10% ซึ่งคาดคะเนว่าอัตราเงินเฟ้อจะเกิดขึ้นปีละ 6% ดังนั้น ผลตอบแทนแท้จริงที่ได้รับจะเป็น 4% เท่านั้น

4 ระบบการแลกเปลี่ยนทางดิจิทัลและสกุลเงินดิจิทัล

คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) คือ สกุลเงินเข้ารหัส เป็นสินทรัพย์ดิจิทัลที่ไม่สามารถจับต้องได้ สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ โดยมูลค่าจะขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ใช้ ซึ่งเป็นเงินที่มีอยู่ในระบบดิจิทัลโดยสมบูรณ์ ใช้ในการทำธุรกรรมทางการเงิน ทำให้การแลกเปลี่ยนมีความรวดเร็ว ปลอดภัย และลดข้อจำกัดของระบบการเงินแบบเดิม แต่ก็ยังมีความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในการถูกแฮ็กข้อมูล การผันผวนของราคาสูงทำให้ราคาของสกุลเงินดิจิทัลอาจเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ทำให้สกุลเงินดิจิทัลยังไม่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในหลายประเทศและยังไม่มีกฎหมายในการอนุญาตให้ใช้จ่ายและชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย อีกทั้งยังไม่ถูกใช้เป็นหน่วยกำหนดราคาสิ่งของ จึงทำให้นักลงทุนอาจไม่สามารถใช้สกุลเงินดิจิทัลเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการได้

ในปี 2009 บุคคลนิรนามที่ใช้ชื่อว่า Satoshi Nakamoto ได้ออกแบบให้บิตคอยน์ (Bitcoin) เป็นเงินดิจิทัลสกุลแรก ในประวัติศาสตร์ ทุกคนสามารถถือเงินและโอนเงินหากันได้ โดยไม่ต้องผ่านตัวกลาง โดยมีเทคโนโลยีบล็อกเชนเป็นส่วน สำคัญคือ เป็นระบบบันทึกรายการธุรกรรมและข้อมูลดิจิทัลบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ช่วยสนับสนุนให้เงินดิจิทัลทำงานได้ โดยไม่มีตัวกลาง ปลอดภัย และสามารถตรวจสอบธุรกรรมที่เกิดขึ้นได้

ในประเทศไทย การใช้สกุลเงินดิจิทัลยังอยู่ภายใต้การควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และ ตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อให้มั่นใจว่าระบบการเงินดิจิทัลสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง และปลอดภัย มีการออกแบบเงินบาทดิจิทัลมีชื่ออย่างเป็นทางการว่า Central Bank Digital Currency (CBDC) หรือ Digital Currency Electronic Payment (DCEP) ที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) โดยสกุลเงินเรียกว่าบาท ดิจิทัล และเนื่องจากเงินบาทดิจิทัลเป็นตัวเงินจริง แต่อยู่ในรูปของดิจิทัลที่ไม่สามารถจับต้องได้ ไม่ได้ อยู่ในรูปเงินสดหรือ ธนบัตรแบบเดิม ดังนั้น จึงมีค่าเท่ากับธนบัตร เช่น เงินสด 100 บาทเท่ากับ 100 บาทดิจิทัล

เงินบาทดิจิทัลมีความแตกต่างจากเงินสดที่อยู่ในรูปธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ คือ ปกติเวลาจะใช้เงินสด ก็ต้องถอน เงินฝากมาเพื่อใช้จ่ายเงินผ่านมือกัน ซึ่งต่างจากเงินบาทดิจิทัล ที่ไม่มีอะไรให้จับต้องได้แต่เป็นเงินที่ ออกโดยธนาคารกลาง สามารถใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายและมีสินทรัพย์ภาครัฐหนุนหลังเหมือนเงินสด

3.

สถาบันที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยน

1 **สถาบันการเงิน** หมายถึง หน่วยงานที่ดำเนินการให้บริการทางการเงิน เช่น การรับฝาก-ถอนเงิน การให้สินเชื่อ การรับชำระเงิน และธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ ตามที่ได้รับอนุญาตภายใต้พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 แก่ลูกค้าไม่ว่าจะเป็นประชาชนทั่วไป บริษัทห้างร้าน หรือหน่วยงานราชการ ซึ่งประกอบธุรกิจสถาบันการเงิน สถาบันการเงินเป็นหน่วยงานธุรกิจในระบบการเงิน หากแบ่งตามลักษณะของกิจการแล้วแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

- **สถาบันการเงินที่เป็นธนาคาร** หมายถึง สถาบันการเงินที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด โดยใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อนำหน้าว่าธนาคาร ให้บริการเกี่ยวกับการฝากเงิน ถอนเงินสินเชื่อ บัตรเครดิต เป็นต้น
- **สถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร** เป็นสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นอย่างถูกกฎหมายและให้บริการเฉพาะ เช่น บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์

4.

การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำเงินบาทไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินสกุลต่างประเทศ เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยว การลงทุน และทำธุรกิจซื้อขายสินค้า ซึ่งอัตราแลกเปลี่ยนกำหนดโดยตลาดเงินตราต่างประเทศ

อัตราแลกเปลี่ยน (Exchange rate)

หมายถึง ราคาของเงินสกุลหนึ่งเมื่อเทียบกับเงินสกุลอื่น เช่น อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของไทยเท่ากับ 33.78 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้น หากผู้บริโภครต้องการซื้อสินค้าที่มีมูลค่า 1 ดอลลาร์สหรัฐ ย่อมเท่ากับว่าผู้บริโภครจะต้องมีเงินไทยเท่ากับ 34 บาท

ตารางแสดงอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินสกุลต่าง ๆ

ประเทศ	สกุลเงิน	เทียบเป็นเงินบาท
สหรัฐอเมริกา	USD	33.91
สาธารณรัฐประชาชนจีน	CNY	4.71
ญี่ปุ่น	JPY	23.22
ฮ่องกง	HKD	4.38
ออสเตรเลีย	AUD	21.72
ยูโรโซน	EUR	36.96
สหราชอาณาจักร	GBP	44.04

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ แบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ

- **ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ (fixed exchange rate system)** เป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่ธนาคารกลางของประเทศ จะกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนไว้อย่างเป็นทางการ โดยการผูกค่าเงินสกุลในประเทศไว้กับเงินสกุลอื่น ซึ่งอาจเป็นการผูกติดกับเงินสกุลเดียวหรือผูกค่ากับเงินสกุลต่าง ๆ หลายสกุลที่เรียกว่า ระบบตะกร้าเงิน (currency basket) และธนาคารกลาง จะแทรกแซงทันทีเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนสูงหรือต่ำจนเกินไป
- **ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว (float exchange rate system)** เป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่เคลื่อนไหวตามกลไกตลาดของเงินตราสกุลต่าง ๆ และสะท้อนราคาหรือมูลค่าของเงินสกุลนั้น ๆ ตามความเป็นจริง แบ่งเป็น
  - 1) **ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบเสรี (a free floating exchange rate system)** เป็นระบบที่ปล่อยให้ค่าของเงินสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามกลไกตลาด
  - 2) **ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการ (a managed floating exchange rate system)** เป็นระบบที่ปล่อยให้กลไกตลาดทำงานได้อย่างเสรี แต่ธนาคารกลางอาจเข้าแทรกแซงหรือควบคุมมูลค่าของเงินได้ในบางช่วงเวลา เพื่อรักษาระดับของค่าเงินไม่ให้เกิดความผันผวนจนเกินไปซึ่งระบบเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบนี้

วิธีการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

- 1 แลกเปลี่ยนผ่านธนาคาร** ธนาคารพาณิชย์ให้บริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศซึ่งเหมาะสำหรับธุรกิจและบุคคลทั่วไปที่ต้องการความปลอดภัย
- 2 แลกเปลี่ยนที่ร้านแลกเงิน** เป็นสถานที่ให้บริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ โดยมีอัตราแลกเปลี่ยนที่ดีกว่าธนาคาร แต่อาจมีค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการเกิดขึ้น โดยสามารถพบได้ในสนามบิน ห้างสรรพสินค้า และแหล่งท่องเที่ยว
- 3 ซื้อขายผ่านตลาดแลกเปลี่ยนเงินตรา** เป็นตลาดการเงินที่ใช้สำหรับซื้อขายและแลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศ เป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดในโลกแต่อาจมีความผันผวนและเสี่ยงต่อการฉ้อโกง โดยตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราเปิดตลอด 24 ชั่วโมง และ 5 วันต่อสัปดาห์
- 4 ใช้บัตรเครดิตหรือบัตรเดบิต** ซื้อสินค้าในต่างประเทศ โดยธนาคารจะทำการแลกเปลี่ยนเงินให้อัตโนมัติ ซึ่งอาจมีค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม
- 5 โอนเงินผ่านระบบ SWIFT หรือบริการโอนเงินระหว่างประเทศ** ใช้สำหรับธุรกิจและการโอนเงินข้ามประเทศ เช่น Western Union, PayPal, Wise